

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ

СИЛАБУС

Спеціальність 041 Богослов'я
Галузь знань 04 Богослов'я
СВО магістр

ПРОФІЛЬ ВИКЛАДАЧА		
ПІБ	Бедь Віктор Васильович	
Вчене звання / науковий ступінь	професор, доктор юридичних наук, доктор богословських наук	
Електронна пошта	aau_2006@ukr.net	
Консультації		
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ		
Загальна характеристика	Форма навчання	денна\заочна
	Мова викладання	українська
	Курс / семестр	1 / 1
	Кількість годин / кредитів	150 / 5
	Лекції	12
	Практичні заняття	26
	Самостійна робота	112
	Форма підсумкового контролю	іспит
Анотація		
<p>Мета: сформувати у здобувачів вищої богословської освіти розуміння історії Української Православної Церкви у новітню добу (XX–XXI ст.). Студенти, вивчаючи курс, матимуть уявлення про необхідність знання історії цього періоду, про розвиток церковної історіографії і документальні джерела цього часу. Цей навчальний курс розрахований на здобувачів вищої освіти, які вже мають базові знання з історії Української Православної Церкви.</p> <p>Завдання: ознайомити студентів з - передреволюційним періодом і автокефальними прагненнями початку XX ст.; - проаналізувати наслідки радянського періоду; ознайомитися із основними віхами відновлення Незалежності та розколу (1991-2018)4; - проаналізувати історичні передумови отримання Томосу про автокефалію та створення ПЦУ (2018-2019); - зрозуміти особливості сучасного етапу (виклики війни з Росією; відносини з іншими Помісними Церквами).</p>		
Методи та техніки навчання	<p>Поєднання традиційних і новітніх методів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекції; семінарські / практичні; індивідуальні консультації; самостійна робота; - проблемні та інтерактивні методи, метод проблемного викладання з використанням елементів пояснювально-ілюстративного та евристичного методів; метод навчальної дискусії; моделювання тощо. 	
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач освіти буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - історію Церкви, принципи взаємодії богословських традицій та суспільства в минулому і сучасності; - знати віро повчальні, моральні та етичні цінності; знати структуру й устрій, види церковної влади та органи церковного управління УПЦ; - розуміти цілі та завдання, важливість і відповідальність пастирського служіння в умовах сучасної Церкви, - основні принципи церковної дипломатії, церковного протоколу; 	

знати історію і засади відносин з представниками інших християнських конфесій, Церков, релігій.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	лек-ції	практ.	сам.роб
Змістовий модуль 1.			
Тема 1. Становище української церкви у добу незалежної України	1	2	12
Тема 2. Проголошення незалежності та церковне питання. Спроби Філарета (Денисенка) отримати автокефалію у 1991–1992 роках та	1	2	10
Тема 3. Харківський собор 1992 року. Причини розколу, утворення УПЦ (МП) та обрання митрополита Володимира (Сабодана).	1	2	10
Тема 4. Створення та становлення УПЦ Київського Патріархату. Ідеологія «Незалежній державі — незалежну церкву» та боротьба за визнання.	1	2	10
Тема 5. Доля УАПЦ в незалежній Україні: Відродження автокефального руху, внутрішні конфлікти та роль діаспори.	1	4	10
Тема 6. Державно-церковні відносини: Як змінювалася політика президентів України (від Кравчука до Порошенка) щодо православних конфесій.	1	2	10
Тема 7. Міжконфесійна боротьба за майно та храми: Правові та соціальні конфлікти довкола Лавр та парафіяльних споруд у 90-х та 2000-х роках.	1	2	10
Тема 8. Виклики повномасштабного вторгнення (після 2022). Самостійність УПЦ (собор у Феофанії), переходи парафій до ПЦУ та питання заборони релігійних організацій, пов'язаних з РФ.	1	2	12
Тема 9. Революція Гідності та війна на Донбасі. Зміна ставлення суспільства до УПЦ (МП) та активізація руху за єдину помісну церкву.	1	2	10
Тема 10. Надання Томосу про автокефалію (2018–2019). Роль Вселенського патріарха Варфоломія, Об'єднавчий собор та створення ПЦУ.	2	2	10
Тема 11. Виклики повномасштабного вторгнення (після 2022). Самостійність УПЦ (собор у Феофанії), переходи парафій до ПЦУ та питання заборони релігійних організацій, пов'язаних з РФ.	1	4	10
Усього	12	26	112

Самостійна робота

Відповідно до теми практичного / семінарського заняття студент додатково опрацює питання та готує аналітичну довідку / повідомлення / презентацію

- **Легітимність Томосу 2019 року:** дослідження історичних прецедентів надання автокефалії іншим церквам та порівняння їх із українським кейсом.
- **Правовий статус релігійних організацій в умовах війни:** аналіз Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» у контексті національної безпеки (закон про заборону релігійних організацій з центрами в РФ).
- **Диптих та міжцерковне визнання:** процес визнання ПЦУ іншими помісними церквами (Олександрійською, Елладською, Кіпрською) — виклики та успіхи.

- **Релігійна самоідентифікація українців (1991–2024):** як змінювався відсоток прихильників різних конфесій під впливом Майдану та повномасштабного вторгнення.
- **Процес переходу парафій:** механізми та конфліктні моменти зміни юрисдикції від УПЦ (МП) до ПЦУ на рівні місцевих громад.
- **Роль церкви у волонтерському та капеланському русі:** участь православного духовенства у підтримці ЗСУ та цивільного населення після 2014 року.
- **Постать патріарха Філарета:** його вплив на розбудову церковної незалежності та складнощі відносин із ПЦУ після 2019 року.
- **Вплив Вселенського патріархату на українське питання:** роль патріарха Варфоломія у відновленні канонічного порядку в Україні.
- **Митрополит Володимир (Сабодан) та «проукраїнське крило» в УПЦ (МП):** спроби внутрішнього реформування церкви до 2014 року.
- **Богослужбова мова як ідентифікатор:** перехід на українську мову в богослужінні як чинник церковного самовизначення.
- **Відродження духовної освіти:** історія становлення Острозької академії, КДАіС та інших православних навчальних закладів у незалежній Україні

ДІАГНОСТИКА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми контролю	Поточний	Усне опитування, виконання письмового / тестового завдання, повідомлення, доповідь та презентацій, тощо.		
	Модульний	Виконання модульного завдання.		
	<i>Мінімальна сума балів поточного та модульного контролю, що може автоматично зараховуватись з мінімальною оцінкою у якості підсумкової семестрової оцінки – 60.</i>			
Критерії оцінювання	<p>Оцінювання кожного змістового модулю здійснюється за 100-бальною шкалою:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ практичні (семінарські) заняття; ▪ самостійна та індивідуальна робота студента; ▪ модульне завдання. <p>Максимальна кількість балів за кожний вид роботи становить 100 балів.</p>			
Шкала оцінювання	Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен / диф. залік	Залік
	90 - 100	A	відмінно	зараховано
	82 - 89	B	дуже добре	
	74 - 81	C	добре	
	64 - 73	D	задовільно	
	60 - 63	E	задовільно (достатньо)	
35 - 59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)		
0 - 34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)		
Політика оцінювання	<p>Під час вивчення курсу заохочується використання мобільних пристроїв. Під час проведення аудиторних занять здійснюється комунікація у віртуальному середовищі курсу в режимі реального часу. Облік часу роботи й активності здобувачів вищої освіти додатково фіксуються в автоматичному режимі.</p> <p><i>Відвідування та / або участь:</i> відвідування та активна участь є класифікованою складовою курсу, що оцінюється, дистанційна он-лайн участь студента допускається за умови наявності у нього відповідних технічних засобів.</p> <p><i>Академічна доброчесність та співпраця:</i> не допускається порушення норм авторського права, у разі виявлення порушення норм академічної доброчесності (фальсифікація, списування, брехня, підтасовка даних тощо) робота студента не оцінюється. Заохочується групова робота із презентацією її результатів.</p>			

	<p><i>Студенти з обмеженими можливостями:</i> можуть брати дистанційну (онлайн) участь на підставі особистого звернення.</p> <p><i>Несвоєчасне виконання:</i> допускається за умови наявності непереборних обставин, що перешкоджали вчасному представленню, що підтверджується документально (наприклад, довідка лікаря).</p>
<p>Політика щодо захування результатів неформальної освіти</p>	<p>Відповідно до Положення про «Неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Карпатського університету імені Августина Волошина»: https://kau.com.ua/wp-content/uploads/2025/12/Polozhennia_Neformalna-osvita-ZATVERDZhENE-2024.pdf</p>
<p>Базова література та інформаційні джерела</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бедь В. В. Питання канонічно-правового статусу Православних Церков в Україні в умовах глобальних викликів сучасності // Україна – Цивілізація. – 2015. – Том 3. – С. 5–15. 2. «Історія Православ'я в Україні в новітній час»; 3. Бедь В. В. Конституційно-правові аспекти реалізації права людини на свободу совісті та віровизнання: [монографія] / В. В. Бедь. – Ужгород: ІВЦ „УУБА-КаУ”, 2010. – 278 с. ; 4. Єпископ Віктор (Коцаба). Історія Православ'я в Україні в новітній час. – К: 2022; 5. Кобетяк А. Р. Релігійна політика України на шляху формування Помісної православної церкви: монографія. Житомир: ТОВ «Видавничий дім “БукДрук”», 2022. 484 с. (https://eprints.zu.edu.ua/37957/1.pdf) 6. Кобетяк А. Р. Релігійна політика України на шляху формування Помісної православної церкви: монографія. Житомир: ТОВ «Видавничий дім “БукДрук”», 2022. 484 с. (https://eprints.zu.edu.ua/37957/1.pdf)